

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2262

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit van de rechtspraak* (ingezonden 2 mei 2014).

Antwoord van Minister **Opstelten** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 18 juni 2014). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2013–2014, nr. 2157.

Vraag 1

Wat is uw reactie op het onderzoek van de Universiteit Leiden waarin onder andere wordt aanbevolen dat financiële belangen van rechters openbaar worden gemaakt?¹

Antwoord 1

Ik heb kennisgenomen van het in de vraag bedoelde rapport. Enkele onderzoekers van de Universiteit Leiden hebben in opdracht van de Raad voor de rechtspraak onderzoek gedaan naar systeemwaarborgen ter bevordering van de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit van de rechtspraak. Voor mijn reactie verwijs ik u naar mijn antwoorden op de volgende vragen en mijn antwoorden op de schriftelijke vragen (kenmerk 2014Z08051, ingezonden 1 mei 2014) van het lid Helder van uw Kamer over dit rapport.

Vraag 2 en 3

Deelt u de mening van de onderzoekers dat er meer aandacht moet worden gegeven aan mogelijke belangenverstrengeling van rechters? Zo ja, op welke manier gaat u dit bewerkstelligen? Zo nee, waarom niet?
Op welke andere manieren dan het registreren van nevenfuncties wordt in Nederland gewerkt aan het voorkomen van mogelijke belangenverstrengeling van rechters?

Antwoord 2 en 3

Het is van belang voortdurend aandacht te besteden aan integriteit. De wet stelt daarom grenzen aan de nevenfuncties die rechters kunnen vervullen; sommige nevenbetrekkingen zijn uitgesloten. Daarnaast toetst de functionele autoriteit de nevenfuncties die door rechters worden opgegeven op hun

¹ <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rapport-%27Geef-integriteit-in-rechtspraak-meer-systematisch-aandacht%27.aspx>

toelaatbaarheid (artikel 44 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren). Of al dan niet sprake is van ongewenste belangenverstrengeling speelt bij de toetsing en de beoordeling zeker een rol. De registratie van nevenbetrekkingen en de openbaarmaking van het register (www.rechtspraak.nl) zijn verplicht. De Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de Rechtspraak van de NVvR bevat aanbevelingen voor rechters over onder meer nevenfuncties en het niet behandelen van zaken waarbij familie, kennissen of voormalige werkgevers zijn betrokken.

Verder stimuleert de Rechtspraak het debat over integriteit (o.a. over belangenverstrengeling) door op een intranetpagina over integriteit een discussieforum beschikbaar te stellen en door discussiebijeenkomsten te organiseren. De Raad voor de rechtspraak organiseert bijvoorbeeld met de NVvR op 2 september aanstaande een discussiebijeenkomst over het genoemde onderzoeksrapport voor medewerkers van de Rechtspraak. Aan de hand van de eerder genoemde adviezen en aanbevelingen, die voor een deel nog moeten worden uitgebracht, zal de noodzaak van het treffen van nadere maatregelen worden gezien. Ik verwijs verder naar mijn antwoord op vraag 4.

Vraag 4

Wat is uw reactie op de conclusie van de onderzoekers dat Nederland internationaal gezien relatief uit de toon valt met het zeer ruimhartige uitgangspunt dat nevenfuncties in beginsel zijn toegestaan?

Antwoord 4

Het is van groot belang dat onze rechtspraak, die gebaseerd is op professionele rechters die het rechtsprekend ambt als hun hoofdbetrekking hebben, zo goed mogelijk maatschappelijk is ingebed. Het maatschappelijk draagvlak wordt mede gewaarborgd door de wijze waarop de rechter georiënteerd is op, en deelneemt aan de samenleving.² Het is dan ook wenselijk dat rechters actief zijn op diverse fronten in het maatschappelijk verkeer. Het vervullen van nevenbetrekkingen door rechters is daarvoor bij uitstek geschikt. Grenzen worden daarbij getrokken door de wet, die sommige nevenbetrekkingen uitsluit, door de toetsing van nevenfuncties door de functionele autoriteit en door het gezond verstand van de rechter. Als hulpmiddel bij de beantwoording van de vraag of een nevenfunctie acceptabel is of niet, is binnen de Rechtspraak de Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties in de Rechtspraak ontwikkeld waarin algemene richtlijnen zijn opgenomen.

De Groep Staten tegen Corruptie van de Raad van Europa (GRECO) constateert dat Nederland van oudsher relatief weinig corruptiezaken en integriteitschendingen kent. In Nederland bestaat groot publiek vertrouwen in de integriteit van rechters. Op basis van diverse internationale rapporten kan geconcludeerd worden dat de integriteitsborging van de Rechtspraak goed is. GRECO heeft in 2013 bijvoorbeeld de Nederlandse aanpak om integriteit te borgen binnen onder meer de Rechtspraak positief gewaardeerd.³ Transparency International spreekt in zijn rapport van 2012 van een «zeer sterke integriteitsborging» van de zittende magistratuur.⁴ Ook blijktens de Eurobarometer 385 Justice in the EU is het vertrouwen van de samenleving in de onafhankelijkheid van de Nederlandse rechtspraak en van de Nederlandse rechter groot.⁵

² Dit komt ook tot uitdrukking in aanbeveling 27 van *Opinion no. 3 of the Consultative Council of European Judges (CCJE) on the principles and rules governing judges» professional conduct, in particular ethics, incompatible behaviour and impartiality:* «Judges should not be isolated from the society in which they live, since the judicial system can only function properly if judges are in touch with reality. Moreover, as citizens, judges enjoy the fundamental rights and freedoms protected, in particular, by the European Convention on Human Rights (freedom of opinion, religious freedom, etc). They should therefore remain generally free to engage in the extra-professional activities of their choice.»

³ GRECO evaluatie rapport Nederland, aangenomen op 21 juni 2013.

⁴ Transparency International, National Integrity System Assessment Netherlands 2012.

⁵ Flash Eurobarometer 385, Justice in the EU Report, november 2013.

Vraag 5

Bent u bereid om naast de nevenfuncties van rechters ook hun financiële belangen en de nevenfuncties van hun partners openbaar te registreren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Een werkgroep van de Rechtspraak, die zich sinds juni 2013 buigt over versterking van integriteitsmaatregelen van de Rechtspraak, is door de Raad voor de rechtspraak gevraagd met een advies te komen over het melden van financiële belangen van rechters (werkzaam in bepaalde rechtsgebieden), het melden van nevenfuncties van hun partners en de vraag of het raadzaam is die op te nemen in een openbaar register. Het advies is nog niet afgerond. De consequenties en de uitvoerbaarheid van een dergelijke maatregel kunnen op dit moment dan ook nog niet worden overzien.

Vraag 6

Kunt u puntsgewijs reageren op de overige aanbevelingen van de onderzoekers van de Universiteit Leiden?⁶

Antwoord 6

Een deel van de aanbeveling om te komen tot meer organisatorische controle op het integriteitsbeleid is al opgepakt binnen de gerechten. De werkgroep integriteit heeft aanbevolen dat alle gerechten op korte termijn een integriteitscommissie in het leven roepen, alsmede een vertrouwenspersoon integriteit aanwijzen.

De onderzoekers bevelen ook aan om de beoordeling van klachten over rechters geanonimiseerd op internet raadpleegbaar te maken. Behandeling van klachten over rechters valt onder het domein van de gerechten. Onlangs hebben de Raad voor de rechtspraak en Presidentenvergadering onder andere de volgende aanbevelingen van het Project Kwaliteit en eenheid klachtbehandeling Rechtspraak overgenomen:⁷ bevorder het ter beschikking stellen aan de gerechten van databanken waarin de geanonimiseerde uitspraken van klachtprocedures kunnen worden gepubliceerd voor zowel intern als extern gebruik en⁸ publiceer jaarlijks op de lokale site van de gerechten een lokaal verslag klachtbehandeling op de pagina «Publicaties» op rechtspraak.nl.

Alvorens een beslissing wordt genomen over eventuele invoering van de overige aanbevelingen, is aan verschillende werkgroepen om nader advies gevraagd.

Deze werkgroepen onderzoeken de in het rapport genoemde aanbevelingen en doen hiervan verslag.

Overigens wil ik u er graag op wijzen dat de regering op dit moment een wijziging van de Grondwet in voorbereiding heeft, waarmee het recht op een eerlijk proces voor een onpartijdige en onafhankelijke rechter grondwettelijk wordt verankerd.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Helder (PVV), ingezonden 1 mei 2014 (vraagnummer 2014Z08051)

⁶ Mr. dr. M.L. van Emmerik, mr. J.P. Loof, mr. Y.E. Schuurmans, «Systeemwaarborgen voor de kernwaarden van de rechtspraak», pagina 174–175.

⁷ <http://www.rechtspraak.nl/Actualiteiten/Nieuws/Pages/Rapport-%27Geef-integriteit-in-rechtspraak-meer-systematisch-aandacht%27.aspx>

⁸ Mr. dr. M.L. van Emmerik, mr. J.P. Loof, mr. Y.E. Schuurmans, «Systeemwaarborgen voor de kernwaarden van de rechtspraak», pagina 174 – 175.